

Lärarstudenters undervisning om kontroversiella samhällsfrågor i samhällskunskap på gymnasiet

Victoria Williamsson, Karlstads universitet

I en samtid där samhällsfrågor präglas av konflikter och kontroverser är det av vikt, för elevernas möjlighet att förstå sin omvärld, att dessa också återspeglas i undervisning. Likaså har de bäring för elevernas medborgarbildning. Dock finns inte mycket kunskap om vad som händer när kontroversiella samhällsfrågor lyfts in i klassrummet. Denna presentation baseras på ett pågående avhandlingsprojekt som syftar till att beskriva vilken typ av medborgarbildning som skapas när lärarstudenter undervisar om kontroversiella samhällsfrågor i ämnet samhällskunskap och vilka ämnesdidaktiska karaktärsdrag som framträder i undervisningen.

Projektet består av två delstudier där lärarstudenter planerar och genomför undervisning om kontroversiella samhällsfrågor (ksf) under sin avslutande verksamhetsförlagda utbildning (VFU). Detta gör de utifrån ett specifikt ämnesdidaktiskt upplägg som fungerar som en didaktisk modell och ram för undervisningen. Det teoretiska ramverk som används i projektet är inspirerat av tysk allmän- och ämnesdidaktik och kommer i huvudsak ifrån fältet politische Bildung och Klafki. Datainsamlingen består av lärarstudenternas lektionsplaneringar, deras didaktiska innehållsanalyser, lektionsobservationer samt enskilda intervjuer.

I dagsläget är den första delstudien genomförd och den andra empiriinsamlingen är pågående. Ett preliminärt resultat visar att den planerade undervisningen präglas av samhällsvetenskapligt tänkande där den analytiska och granskande samhällsmedborgaren står som ideal – snarare än den aktiva och förändringsbenägna – vilket ger en indikation på vilken typ av medborgarbildning som skapas. När det gäller ämnesdidaktiska karaktärsdrag framträder betydelsen av vad som betraktas och väljs som är en kontroversiell samhällsfråga som central. Lärarstudenter närmar sig detta på två olika sätt. Antingen väljer de att undervisa om en samhällsfråga som de bedömer är kontroversiell i en aktuell samhällsdebatt eller så väljer de en samhällsfråga som de bedömer kan bli kontroversiell i det specifika klassrummet. På så sätt kännetecknas undervisningen också av en stark kontextualisering där både elever, klassrumsmiljö, skola och lokalsamhälle är medskapande i det som upplevs som kontroversiellt.

Andra centrala karaktärsdrag som framträder handlar om vad lärare får säga och inte säga i klassrummet när det gäller egna ställningstaganden och åsikter. Lärarstudenterna har en uttalad målsättning att sträva efter "den neutrala läraren" vilket bidrar till att delar av undervisningen inte följs upp, fördjupas eller rent av undviks. Likaså karaktäriseras undervisningen av att möta och hantera elevernas känslor. Både när elevernas känslor är starka eller saknas helt i klassrummet skapas undervisningsrelaterade dilemman som lärarstudenterna har att hantera.

I presentationen kommer jag avslutningsvis att diskutera några möjligheter och utmaningar med hur undervisning om kontroversiella samhällsfrågor kan bidra till elevers förståelse av samhälleliga komplexa fenomen inom ramen för en medborgarbildning i samhällskunskap.

Nyckelord: kontroversiella samhällsfrågor, ämnesdidaktik, samhällskunskap, medborgarbildning, politische Bildung, didaktiska modeller

Time: Tuesday 5.4, 14:00, room E610